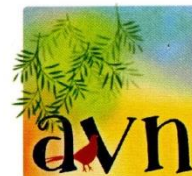

Algemene Vereniging voor Natuurbescherming

voor 's-Gravenhage en omstreken
Badhuisstraat 175 - 2584 HH 's-Gravenhage

info@AVN.nl Caroline@AVN.nl

GEMEENTERAAD
Postbus 19 157
2500 CD Den Haag.

Den Haag, 17 december 2018

Zienswijze AVN op het ontwerp-bestemmingsplan Madurodam

Geachte Raadsleden,

De AVN heeft als doel natuur en landschap in de stad te beschermen. Daarom is zij dan ook verheugd dat op een aantal punten gehoor is gegeven aan de AVN-reactie op het concept-ontwerp bestemmingsplan Madurodam. Zo is in dit voorliggend ontwerp het bos in de 3m strook tussen de ecowal en het olifantenpad duidelijk groen aangegeven op de plankaart. Dat geldt ook voor het groen op de nieuwe daken aan de kant van het bos, waar in de regels nu wordt aangegeven dat er inheemse soorten planten en struiken op komen, zodat het zal fungeren als mantel- en zoomvegetatie. Goed voor de natuur, bijen, vlinders, vleermuizen en vogels.

Op een aantal punten kan het ontwerp echter nog verder worden verbeterd. Het belangrijkste is dat **het voorplein groen wordt**, zoals beloofd door Madurodam en vastgelegd door de Raad in het PUK. Daartoe stellen we voor dat deze bestemming ook wordt vastgelegd in dit plan. Het gaat daarbij om het deel van het voorplein dat niet door Madurodam wordt gebruikt voor de uitbreiding. Dit wordt hieronder meer in detail toegelicht.

Ontwikkelingsperspectief Madurodam en PUK

Geheel in de geest van de Omgevingswet die vanaf 2021 zal gaan gelden, en zoals gevraagd werd door het College, heeft Madurodam een participatietraject opgezet met omwonenden en belanghebbenden, waaronder de AVN. Tijdens dat traject hebben de organisaties ingezet op het behoud van het aaneengesloten bos, en uitbreiding van Madurodam door verdichting op eigen terrein en gebruik van het voorplein.

Inderdaad gaat Madurodam voor de uitbreiding gebruik maken van de voormalige parkeerplaats voor personeel op eigen terrein, en van een deel van het voorplein voor de entree. Maar de uitbreiding gaat wel ten koste van 6000 m² bos/ecologische verbindingzone/groen.

Daarom heeft Madurodam beloofd de aantasting van de oppervlakte aan groen en het aanzicht te verminderen door:

1) het **voorplein** te vergroenen met gazon en groepen grote bomen, en touringcars daarvan te verwijderen (0,25 ha groen).

2) alle nieuwe paviljoens **groene daken** te geven (samen 0,6ha). Ook het dak en de wand van het nieuwe gebouw aan de kant van het fietspad zijde Haringkade worden begroeid. En er komt een groene rand langs het pad, met duinstruweel, tussen de bestaande bomenrij en het begroeide gebouw.

3) Op het terrein van **Madurodam zelf** wordt groen toegevoegd.

4) De **hoogte** van de paviljoens is nergens hoger dan 10m NAP, dus minder dan het huidige Panorama café van 13,46m NAP.

Dit staat allemaal in het Ontwikkelingsperspectief dat Madurodam aan omwonenden en belanghebbenden heeft gepresenteerd: <https://docplayer.nl/62382121-Ontwikkelingsperspectief-madurodam.html>

Deze toezeggingen van Madurodam zijn opgenomen in het PUK, zie bijv. de plankaart en uitgangspunten, die de ruimtelijke vertaling zijn van de principes waarbinnen de gemeente de uitbreiding van Madurodam mogelijk acht (p44-45). Daar en op andere plaatsen in het PUK staat dat het voorplein vergroend dient te worden. Madurodam verwacht dat voor de uitbreiding 123 bomen worden gekapt. Gekapte bomen dienen volgens het APV op basis van de aantallen te worden gecompenseerd (p31).

Het is essentieel dat de toezeggingen die Madurodam heeft gedaan aan het eind van het participatietraject en aan de gemeente worden vastgelegd in dit bestemmingplan. Dat is nog niet helemaal het geval. Daarom stellen wij onderstaande verbeteringen voor.

Plankaart en regels

1) Groen op het voorplein

Het voorplein heeft de bestemming Verkeer-Verblijfstraat (V-VB) in het vigerende Bestemmingsplan Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes. Een deel daarvan wordt nu getrokken bij Madurodam, en krijgt de bestemming 'cultuur en ontspanning' met de functie aanduiding Vb 'Verblijfsgebied.' Zoals hierboven geschetst, heeft de AVN geen bezwaar tegen het gebruik van het voorplein voor de uitbreiding van Madurodam, integendeel.

Waar we wel bezwaar tegen hadden en hebben is dat het deel, dat niet gebruikt wordt voor de uitbreiding, de bestaande bestemming Verkeer-Verblijfstraat (V-VB) houdt in het Bestemmingsplan Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes. Het is bestemd voor wegen, parkeerplaatsen, enz., waar daarbij behorend groen mogelijk is. Maar dat is geen enkele garantie dat er groen komt, en dat het parkeren door bussen wordt geweerd, zoals wordt aangegeven in het Ontwikkelingsperspectief van Madurodam en het PUK.

Sterker nog, tot op voor kort was er meer groen op het voorplein van Madurodam dan nu, in de vakken getekend op de plankaart (zie kopie daarvan hiernaast).

Daardoor was het ook niet mogelijk om overal te parkeren. Voor deze opzet was gekozen na de vorige uitbreiding van Madurodam 22 jaar geleden. De bedoeling was het voorplein op te fleuren met bloemen. De bloemen waren de laatste jaren helaas vervangen door helm.

Recent, in april 2016 is dit groen verwijderd door Madurodam (zie foto hiernaast), en is het plein nagenoeg geheel betegeld, behoudens een relatief kleine driehoek gazon. Dat is in strijd met het gemeentebestuur tegen hittestress, zoals uiteengezet in de Agenda Groen, waar betegeling juist moet worden voorkomen.

Daarom acht de AVN het cruciaal dat het resterende deel van het voorplein ook onderdeel wordt van dit bestemmingsplan Madurodam en dat de bestemming groen daarvoor wordt opgenomen, om ervoor te zorgen dat dit daadwerkelijk groen wordt. Dat kan door het gebied de bestemming 'Gemengd' te geven, zoals elders in de stad is toegepast, met bestemmingen a. groenvoorzieningen, b. plein; geen gebouwen toe te staan en als nadere eis te stellen dat maximaal 30% mag worden verhard.

Een andere mogelijkheid is het voorterrein de bestemming 'Tuin 1' te geven zoals die is beschreven in de beheersverordening Van Stolkpark - Scheveningse Bosjes. Binnen de bestemming 'Tuin 1' mag maximaal 30% per perceel worden verhard, en zijn geen gebouwen toegestaan.

Dit gebied kan dan eveneens worden gebruikt om bomen te planten ter compensatie van door Madurodam gekapte bomen. Bomen vangen water en het broeikasgas CO₂ op, wat zal helpen bij het bestrijden van klimaatverandering en de gevolgen daarvan (hittestress en wateroverlast). Geheel in overeenstemming met de APV en het gemeentelijke klimaatbeleid.

2) Groene daken en gevels

Volgens 3.2.1.e en f krijgen de nieuwe gebouwen daken met een groenfunctie, en gevels met groenfunctie als zij gelegen zijn tegen het bos of het aangrenzende plangebied. Dat geldt echter alleen als zij gelegen zijn in het gebied met de functieaanduiding sg-gr1. Het gebied sg-gr1 ligt tegen het bos aan.

Volgens het ontwikkelingsperspectief van Madurodam en volgens het PUK (p37) krijgen nieuwe gebouwen langs alle randen groene gevels en groene daken. "Geen kunstgras zoals nu aanwezig op bebouwing bij entree". Dat geldt met name voor het geplande gebouw langs de Haringkade. De gemeente hoeft dus niet voor planschade te vrezen als zij dit in het plan vast legt, immers Madurodam heeft dit zelf naar voren gebracht als onderdeel van een vermindering van de door de uitbreiding aangetaste oppervlakte groen.

Bovendien wordt er bij de Watertoets (Toelichting, bijlage 2) vanuit gegaan dat 4660m², meer dan de helft, aan natuur-/tuindaken wordt gerealiseerd op het huidige terrein van Madurodam. Daardoor kan er voldoende water worden geborgen.

Daarom stelt de AVN voor om op de plankaart een gebied met functieaanduiding sg-gr2 aan te geven voor de randen, in ieder geval langs de Haringkade, tot waar de bestaande gebouwen daar langs de rand beginnen.

En dan "en sg-gr2" toe te voegen in art 3.2.1. e en f. na "sg-gr1", zodat in dat gebied groene daken en gevels komen, als er gebouwd wordt. Wat dus door Madurodam zelf en in de PUK wordt aangegeven.

Dit is essentieel voor de waterberging, waarbij ervan uit gegaan wordt dat deze daken mee zullen doen. En zelfs daken op bestaande bebouwing (bijlage 2 Watertoets). Zie ook de reactie van het Hoogheemraadschap. Voor de daken in het gebied 'sg-gr2' moet eveneens gelden artikel 3.2.1.g, dat advies moet worden "ingewonnen bij het Hoogheemraadschap van Delfland inzake de waterbergingscapaciteit".

3) Groen in Madurodam zelf, in de bestemming cultuur en ontspanning

In art. 3.1, de bestemmingsomschrijving van 'cultuur en ontspanning' wordt groen opgenomen ter plaatse van de functieaanduidingen sg-gr1 en vb. Het ontbreekt echter voor de rest van het terrein. De AVN verzoekt daarom om, bijv. na 'g. detailhandel'; in te voegen 'h. groen'. Zo wordt Madurodam de mogelijkheid geboden om te vergroenen op eigen terrein.

4) De hoogte van de gebouwen is belangrijk voor het **iconische Rijksbeschermd stadsgezicht** vanaf de bovenkant van de speelweide en wegen/voetpaden/fietspaden richting waterpartij en bos. Het gaat dus niet om het door de gemeente afgebeelde uitzicht van autorijders vanaf het Hubertusviaduct.

Daarbij komt nog, dat de afscherpende bosstrook minder breed wordt door de uitbreiding van Madurodam. Wij vertrouwen erop, dat doordat de bouwhoogte beperkt is, niet hoger dan 10m NAP, het Rijksbeschermd Stadsgezicht inderdaad niet wordt aangetast, zoals de gemeente veronderstelt (zie Toelichting p54, 58-59).

5) Bestemming Groen-bos

Het is volgens ons de vraag of de bestemming groen-bos mogelijk is volgens De Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen. Hoofdbestemmingen zijn Groen, Bos of Natuur. Volgens de functielijst bestaat bijvoorbeeld groen-plantsoen of groen-park, maar geen groen- bos. Daarnaast worden genoemd: bos-bos of natuur-ecologische verbindingzone. De huidige bestemming voor het bos is 'Groen-park'. Als men daarvoor wil compenseren kan men of de bestemming 'Groen-park' (zoals de rest van de Scheveningse Bosjes) of de bestemming 'Bos' (zoals de Nieuwe Scheveningse Bosjes) gebruiken, maar groen-bos staat niet op de functielijst.

Toelichting

2.2. Ontstaansgeschiedenis

In de ontstaansgeschiedenis ontbreken de effecten van de vorige uitbreiding van Madurodam op het gebied, 22 jaar geleden. Het door de gemeente ingehuurde Bureau In Arcadië gaat daar niet op in. Het bureau schrijft (p40, 91) dat het Shell benzinstation in 1962 stond bij het Promenade hotel, in plaats van aan de Haringkade bij Madurodam (zie Haagse Beeldbank 6.08291). De verplaatsing van het Shellstation van het voorplein en de afsluiting van de Haringkade waren beide maatregelen die voortvloeiden uit die vorige uitbreiding.

Daarom stellen wij voor, op basis van de tekst in het bestemmingsplan Scheveningse Bosjes, het volgende toe te voegen aan de ontstaansgeschiedenis, na "...Bosjes definitief in tweeën":

"Begin jaren '90 was Madurodam voornemens uit te breiden ten koste van 27.000m² bos. Vanuit de bevolking kwam hiertegen een groot aantal bezwaren. In overleg met wijkverenigingen en groen-belangen verenigingen is een nieuw voorstel gemaakt. Daar waren zowel Madurodam als de bezwaarmakers tevreden over. Daarbij werd veel minder bos gekapt dan aanvankelijk gepland (ongeveer 4200m²). Daartoe werd het benzinstation verplaatst dat op het voorplein stond, en werd de Haringkade bij Madurodam afgesloten voor autoverkeer en tot een fietspad versmald. In oktober 1992 werd door de gemeente hierover een samenwerkingsovereenkomst met Madurodam afgesloten (Raadsbesluit 317). De oppervlakte bos werd in 1993 vastgelegd in het bestemmingsplan voor de Scheveningse Bosjes. In 1996 werd het gebied aangewezen als Rijksbeschermd Stadsgezicht.

Najaar 2015 werden plannen voor een “Internationaal Park” in het gebied gepresenteerd. Daarop kwamen 3500 reacties binnen. Om die reden heeft het College een denktank gevraagd een visie op te stellen voor Westbroekpark en Scheveningse Bosjes incl. Waterpartij. Deze visie is op 23 november 2017 door de Gemeenteraad vastgesteld. Het gebied omvat delen van dit bestemmingsplan die op de verbeelding als ‘groen-bos’ zijn aangeduid. In de visie worden principes uiteengezet, onder andere: het houden of uitbreiden van het oppervlak van duinbos en park en het koesteren van de landschappelijke diversiteit; het verbeteren van verbindingen voor natuur en voor mensen als gasten in die natuur.

In de visie wordt voorgesteld het naast dit plan gelegen deel van Hubertusviaduct/Teldersweg te laten zakken zodat de weg onder het kruispunt met de Aletta Jacobsweg komt. Najaar 2018 wordt dit voorstel van de denktank onderzocht in de haalbaarheidstudie die wordt gedaan naar mogelijke verbindingen over de Teldersweg. ”

3.4.1. Agenda groen voor de stad

De AVN stelt voor om onderaan p 24 na” ... uitgewerkt in zes thema's: klimaat, biodiversiteit, gezondheid, ontspanning imago en ontwikkeling”, toe te voegen:

“Onder het thema klimaat staat: “Den Haag heeft een integrale strategie om hittestress en de gevolgen van hittestress te beperken. Groen in alle vormen en maten (tuin, park, boom, gevel, dak etc.) gaat het ontstaan van hittestress tegen.” ... “Ontstening van de openbare ruimte en gebouwen wordt actief nagestreefd...” (Agenda Groen voor de stad p34)

De kaart van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur is in september 2018 geactualiseerd, zie brief van de wethouder (RIS 300506). Die kaart kan op p25 worden geplaatst.

Samenvattend vragen we u bovenstaande voorstellen van verbetering voor het ontwerp-bestemmingsplan Madurodam over te nemen in plankaart, regels en/of toelichting, opdat de groene toezeggingen daadwerkelijk worden vastgelegd.

Met vriendelijke groeten,

J. Verhoeff, voorzitter

A. de Ruiter, secretaris

Contactpersoon J.C. de Jong-Boon, Caroline@AVN.nl